

A tisztaság és szentség sokoldalú törvényei

„Rabbi Ászi mondta: miért kezdik a gyerekek a Tóra tanulását a Vájikrá könyvével, és miért nem a Berésit könyvével kezdenek? Mivel a gyermekek tiszták, és az áldozatok is tiszták. Jöjjenek a tiszták, és foglalkozzanak a tisztákkal!” (Vájikrá Rábá 7:3)

Mózes harmadik könyve, melyet nemrég kezdtünk el újra tanulmányozni, első pillantásra talán nem olyan érdekfeszítő, és talán nem ajánlanánk kezdőknek vagy gyerekeknek, hogy ezen keresztül jussanak el először a Tóra világába. Mégis, a hagyomány úgy tartja, hogy különleges értéke van annak, ha a gyerekek ezzel kezdenek el először foglalkozni.

Azt is elárulják Bölcsseink, hogy éppen ezek a tisztaság-tisztátalanság törvényei azok, melyeket talán a legnehezebb megértenünk. A hagyomány szerint éppen a híres vörös tehén, ami képes tisztává tenni a tisztátalanokat, az, amiről Salamon király ezt mondta:

„Mindezt megpróbáltam bölcsességgel. Azt mondtam: bölcs leszek, de íme, távol van tőlem.” (Kohelet 7:23, idézve itt: Jomá 14a, Nidá 9a)

Meglepő: megérteni még a legbölcsebb ember sem képes, de mégis, a legkisebbeknek ezt ajánljuk első olvasmányként. Természetesen többféle magyarázatot is javasoltak a magyarázók a nemzedékek során arra, hogy jobban megérthessük:

mitől tiszta a tiszta, miért tisztátalan a tisztátalan?

Talán a legegyszerűbb magyarázat: a tisztátalan állatokat – melyekről az előző héten olvastunk – ne fogyasszuk, mivel azok jellemzően veszélyes, ragadozó viselkedésűek, és nem szeretnénk ezeket a negatív tulajdonságokat magunkra venni azáltal, hogy a húsuikat elfogyasztjuk.

חיים חיים
Farnadi-Jerusalimi

Farnadi-Jerusalimi Chajim Jedidja rajza. Köszönjük!!

Impresszum

Az *omek* szó jelentése: *mélység*. Az orti.hu célja a hagyományos zsidó értékek, autentikus tórai tanítások megjelenítése közérthető, modern formában. Elgondolkodtató, inspiráló, a tórai és rabbinikus irodalomból építkező témák, üzenetek, napjaink számára.

Írta és szerkesztette: Szántó-Várnagy Binjomin, a Bét Jehuda közösség rabbija (Budapest, 1084 Scheiber Sándor utca 2.).

Megjelenik 130 példányban.

Kapcsolat, feliratkozás, jó tanácsok vagy önkéntes segítség felajánlása: ortimagazin@gmail.com.

Egy másik magyarázat érvényes a mostani héten olvasott szülő nő tisztátalanságára. Eszerint a tisztaság nem más, mint a **szentségre vezető képesség**. A tisztátalanság pedig ennek a hiánya: az úr, amit a tisztaság távozása hagy maga után.

Ez megmagyarázza, hogy a holttest tisztátalan, hiszen a lélek távozott belőle, ami micvákra és emelkedett gondolkodásra képes. Hasonlóan, a szülő nő is tisztátalan, mert belőle egy kis emberi lény távozott. A havi ciklus során is emiatt tisztátalanok az asszonyok, hiszen ott is megvolt, még ha csak potenciál szintjén is, a szentségre vezető lehetőség.

Ugyanez a logika arra is választ ad, hogy miért tart kétszer olyan sokáig a lányt szülő anya tisztátalansága a fiút szülővel szemben¹.

A lány ugyanis magában hordozza a további szentség potenciálját. Hiszen alkalomadtán ő maga is képes lesz arra, hogy újabb embernek adjon életet. Ezért az a nő, aki lányt szül, abból mintegy kétszer olyan erős szentség-képesség távozik, és a maga mögött hagyott tisztátalansági úr is kétszerese a fiúénak.

Van azonban a tisztaság törvényeiben egy olyan fontos pszichológiai tényező, amiről kevesebb szó esik. Ez pedig a **megbélyegzés, stigmatizálás témája**, ami a mostani hetiszakaszok kapcsán gyakran felmerül.

Ezen és a következő héten ugyanis a leg-hosszabban szereplő téma a **cáráát**, egy különleges bőrelváltozás, melynek okai azonban nem egészségügyi, hanem szellemi eredetűek. Ez abból is kitűnik, hogy orvos he-

lyett kohénnak kell foglalkoznia azzal, aki-nél fellép ilyesmi.

A kohén a Tórában leírt jelek alapján eldönti, hogy az ember tiszta-e, és folytathatja megszokott életvitelét, vagy tisztátalan, és akkor viszont a táboron kívülre kell vonulnia. Kétséges esetekben pedig ideiglenesen karanténba kerül.

„*És az ember, akinek cáráátja van, ruhái legyenek megszaggatva, haja legyen megnövesztve, fedje el a fejét az ajkáig, és kiáltsa: 'tisztátalan, tisztátalan'.*” (Mózes 3., 13:45)

Legtöbbünkben egy ilyen parancsolat felémás érzelmeket ébreszthet: vajon kiközösítjük a szerencsétlenül járt embertársunkat?

Bölcseink elárulják azt, amit a tórai szöveget olvasva bárki könnyen megfejtethet: ezt a „betegséget” nem véletlenül kapták el az emberek. Valamilyen bűnéért kapta büntetésként.

A legismertebb vélemény szerint azért, mert másokról rosszat mondott [*láson hárá*]: ő elválasztotta egyik embert a másiktól, ezért most – *midá keneged midá*, vagyis mértéket a mértékért – őt is elválasztják a többi embertől.

Ez a legkézzelfoghatóbb példája annak, amikor a rosszról kimondjuk, hogy rossz. A modern világ tapintatos emberének nehezebbre esik az ilyesmi, de a Tóra több ponton is tanít minket ennek a fajta egyenességnek a fontosságára. Például a **feddés parancsolatában**, melyet néhány hét múlva fogunk olvasni (Mózes 3., 19:17): ha látjuk, hogy a másik helytelenül viselkedik, és feltehetően ad a véleményünkre, akkor kötelességünk ezt szóvá tenni neki.

¹ Előbbi 80, utóbbi 40 napig nem mehet be a Szentélybe. *Ld. Mózes 3., 12:1-5.*

Ha azonban nem reméljük, hogy hallgat ránk, és továbbra is a Tóra egyenessége szerint járunk el, akkor eltávolodunk tőle, ahogyan a *caráát* csapásában szenvedő ember-től. Ez az út a **tisztaság** útja.

Ezzel szemben a nagyon hasonlóan hangzó **szentség** fogalma látszólag ellentétes. A szent ember ugyanis az, aki képes arra, hogy együtt éljen a rosszal és felemelje azt.

Nem elég azt mondani, hogy „mi egy nép vagyunk”, és hogy mindenkit szeretünk, tolerálunk, elviselünk (noha ezek is igen szép és magasztos gondolatok). Hanem őszintén magunkba nézve meg kell tudjuk állapítani, hogy a tisztaságnak vagy a szentségnek az útja az, ami az éppen aktuális lelki helyzetünk mellett szükséges.

Közeledik Peszách ünnepe. Mindig ebben az időszakban szoktuk a tisztaságról szóló részeket olvasni a Tórából. A kettő között összefüggés van: Peszách idején éled újjá a természet. Az újrakezdés, a tiszta lappal indulás lehetőségét rejtik magában Peszách napjai.

Ezért Peszách jellegzetessége nem a *sztentség*, hanem a *tisztaság*. Nemcsak a peszáchi nagytakarítás, a chomecos eltávolítása miatt, hanem azért is, mert ezekben a napokban „tisztátalannak”, tilosnak számítjuk ugyanazokat az ételeket, amik egész évben kósernek minősülnek. Válogatosabbak vagyunk, magasabb szinthez tartjuk magunkat, és ennek nyomán juthatunk el odáig, hogy magunk mögött hagyjuk énünk negatív aspektusait.

ÜNNEPEK

Készülünk Peszáchra – 2. rész

Folytatjuk Peszách törvényeinek vázlatos áttekintését.

A legutóbbi alkalommal négy részletről volt szó: a kovászos eltávolítása, eladása, elsőszülöttek böjtje, és a széder este. Ez utóbbinak tanulmányozásával a délutáni online tanulócsoportunkban is szépen haladunk: nemrég ment le a hetedik 15 perces találkónk, és a széder elejétől eljutottunk a lakoma végéig.

A tanulást folytatjuk Peszách további törvényeivel, egészen az ünnepig. Továbbra is lehet csatlakozni, valamint a felvételek visszanezhetők, meghallgathatóak a szokásos csatornákon²!

5. Peszách különleges imái. Akárcsak minden más ünnepen, Peszáchkor is megemléjtjük az esti imában a betoldásokat (*máarávit*), melyek az ünnep témájára íródott vallásos költemények. Ezek egyáltalán nem kötelezőek, de a magyarországi közösségekben hagyományuk van.

A Tóraolvasások is az ünnep témájához alkalmazkodnak, és az évkörben egyedülálló módon minden nap másik részt olvasunk (még a félünnepeket is beleértve).

Hálélt is mondunk az ünnep minden napján. Izrael földjén kívül az első két napon egész Hálélt mondunk, a többi napon fél Hálélt.

Különleges jelleget adnak számos jeles napunknak az ún. *öt tekercs [chámés megilot]*,

² Bét Jehuda zsinagóga Facebook oldala, Binjomin rabbi YouTube csatornája. Bét Jehuda honlap Tanulásaink menüpontjából elérhető a link a Magyar Hidabroot oldalra, ahol táblázatos formában az összes eddigi felvétel videója és hanganyagja áttekinthető és elérhető.

melyek közül Peszách félünnepének szombatján a *Sir háSirimet [Énekek éneke]* olvasuk fel.

Egy másik ének is jellemzi Peszách ünnepét: a Nádas tengeren való átvonulás után énekelt ének [Sirát HáJám], melynek csodálatos eseményéről Peszách 7. napján emlékezünk meg.

6. Jom Tov [ünnepnap] és Chol HáMoéd [félünnep]. Kétféle nap, amikor van munkatiltalom, de annak szabályai eltérnek a szombatokon megszokottól. Sokan nem tudják, de félünnepen sincsen mindenféle munka megengedve. Ráadásul az egész év során csak két ünnepnek van félünnep: Peszáchnak és Szukotnak.

7. Chomec Peszách után. Bölcsseink azzal is igyekeznek minket ösztönözni a kovászos eltávolítására, hogy megtiltják annak a fogyasztását, használatát, eladását, amit esetleg – véletlenül vagy szándékosan – mégis csak a birtokunkban hagyunk (és nem adtuk el.)

8. Omer számlálás. Peszách második estéjétől Sávuot ünnepéig számoljuk az omer. A Tóra előírja, hogy a két ünnepet számolással, várakozással és szellemi épüléssel kapcsoljuk össze.

Helyes ilyenkor nemcsak magának a számlálásnak a szabályait átismételni, hanem az időszakhoz kapcsolódó gyászszokásoknak is, melyeket Rabbi Akiva tanítványai halálához kötnek Bölcsseink.

Időpontok Budapesten:

Gyertyagyújtás **péntek este:** 18:05 és 19:11 között.

Szombat kimenetele: 20:20.

A *Smá Jiszráelt* olvassuk el legkésőbb szombat reggel 9:21-ig.

A zsinagógában **péntek este** 17:30-tól tanulunk, 18:00-tól imádkozunk.

Hétfőn és csütörtökön reggel 8:00-kor imádkozunk a *Rumbach utcai zsinagógában*.

Imák Peszách napjaiban a Bét Jehudában:

Április 22. hétfő	Peszách előestéje	18.00: Tanulás, 18.30: Esti ima
Április 26. péntek	Sábát Chol HáMoéd – félünnep szombatja	18.00: Tanulás, 18.30: Esti ima
Április 27. szombat		8.30: Tanulás, 9.00: Reggeli ima
Április 28. vasárnap	Peszách 7. napjának előestéje	18.00: Tanulás, 18.30: Esti ima

Ünnepi készülődés – online tanulások Binjomin rabbival:
minden vasárnap-keedd-csütörtökön 17:15-től 17:30-ig.

Téma: a széder este önálló levezetése és Peszách szabályai.
Csatlakozás: betjehuda.hu/tanulasok

Sábát sálom! Gut sábesz!